

לעשות זאת). ואם וגו' - אך למען הגדלת כבוד האורח בעיני אחרים מותר לעשות את כל זה.

קפח שנו רבותינו: לא ימכר אדם לחברו סנדל של מתה בקלל של חיה שחוטטה, מפני שני דברים: אחד, מפני שמתעהו, ואחד, מפני הסכנה, ולא ישגר אדם לחברו חבית של יין ושמן צף על פיה. ומעשה באחד ששגר לחברו חבית של יין ושמן צף על פיה, והלה זמן עליה אורחים, ונכנס ומצאה שהיא של יין, וחנק את עצמו (חולין צד ע"א).

סנדל של מתה וגו' - סנדל שנעשה מעור חיה מתה. בקלל וגו' - בתור סנדל העשוי מעור חיה שנשחטה. הסכנה - שמא מתה הבהמה מנשיכת נחש והרעל עדיין בתוך העור. ישגר - ישלח. שמן צף על פיה - והמקבל סבור שהחבית היא של שמן (שערכו רב מן היין). חנק את עצמו - מבושה.

קפט מר זוטרא בנו של רב נחמן היה מהלך מסירקא לבי מחוזא, ורבא ורב ספרא היו מהלכים לסירקא. פגעו זה בזה. כסבור מר זוטרא שלקראתו הם יוצאים. אמר להם: מה להם לחכמים שטרחו לילך כל כך? אמר לו רב ספרא: אנו לא היינו יודעים שבא מר, אלו היינו יודעים היינו טורחים יותר. אמר רבא לרב ספרא: מפני מה אמרת לו כך והחלשת דעתו? אמר לו: והרי היינו מטעים אותו. - הוא הוא שהיה מטעה את עצמו (חולין צד ע"ב).

סירקא לבי מחוזא - יישובים בבבל. פגעו - פגשו. לילך כל כך - ללכת (לקראת) מרחק כה גדול. טורחים יותר - הולכים מרחק גדול יותר. החלשת דעתו - גרמת לו צער. היינו מטעים אותו - לחשוב שבאנו לקראתו. ותשובת רבא: לא אנו היינו מטעים אותו, אלא הוא הטעה את עצמו (במחשבה שלכבד אותו באנו).

ח. השבת אבדה

קצ שנו רבותינו: בראשונה כל מי שמצא אבדה היה מקריז עליה שלושה רגלים ואחר רגל אחרון שבעת ימים. כדי שילה שלושה ויחזור שלושה ויקריז יום אחד. משחרב בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, התקינו שיהיו מקריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומשרבו האנשים התקינו שיהיו מודיעין לשכניו ולמדיעין - ודיו.

מהו "משרבו האנשים"? - שאמרו: אבדה למלה. שנו רבותינו: אכן טען היתה בירושלים; כל מי שאבדה לו אבדה נפנה לשם, זה עומד ומקריז וזה עומד ונותן סימנים ונוטלה (בבא מציעא כח ע"ב).

מקריז עליה - בירושלים, בעת העלייה לרגל (פסח, שבועות וסוכות). ילך שלושה וגו' - המאבד יוכל לשוב לביתו (מהלך שלושה ימים) לבדוק אם אכן אבדה לו אבידה, ואז ישוב להקריז על אבידתו. לשכניו ולמדיעיו - של המוצא. ודיו - ודי בכך. שאמרו וגו' - אנשים שקבעו כי אבידות שייכות למלכות. אכן טען - ואולי נקראה כך כי לשם בא כל מי שהיתה לו טענה באשר לאבידה שאיבד. נפנה - פונה. מקריז - על מה שמצא. ונוטלה - ולוקח (את האבידה).

קצא מצא ספרים - קורא בהם אחד לשלושים יום, ואם אינו יודע לקרות גוללם, אבל לא ילמד בהם בתחלה ולא יקרא אחר עמו. מצא כסות - מנערה אחד לשלושים יום ושוחטה לצרכה, אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת משתמש בהם לצרכם, אבל לא לשחקם. כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהם עד שיבוא אליהו. מצא שק או קפה וכל דבר שאין דרכו לטל - הרי זה לא יטל (בבא מציעא כט ע"ב-ל ע"א).

ספרים - מגילות (כתובות על קלף או על פפירוס). גוללם - כדי לאווררם. לא ילמד וגו' - לא יתחיל ללמוד נושא חדש בספרים אלו ולא יקרא בהם עם אדם אחר, כי דברים אלו גורמים לבלאי גדול. **כסות** - בגד. **שוחטה לצרכה** - פורס את הבגד לאוורור כדי להגן עליו, אך לא יעשה כן כדי להתפאר בבגד ולהגדיל את כבודו. **לצרכם** - למענם, כדי שלא יחלידו. **לשחקם** - לגרום להם בלאי גדול. **שיבוא אליהו** - עד שיגיע בעל האבידה או עד עולם. שאין דרכו לטל - שאין זה לפי כבודו לטלטל ברשות הרבים.

קצב שנו רבותינו: המוצא כלי עץ משתמש בהם בשביל שלא ירקבו; כלי נחשת משתמש בהם בחמין, אבל לא על ידי האור, מפני שמשחיקם; כלי כסף משתמש בהם בצונן, אבל לא בחמין, מפני שמשחיקם; מגרפות וקורדמות משתמש בהם ברה, אבל לא בקשה, מפני שמפחיתם; כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהם עד שיבוא אליהו; וכדרך שאמרו באבדה קה אמרו בפקדון (בבא מציעא ל ע"א).

בחמין וגו' - רשאי לשים בהם מאכלים חמים אבל לא להניח אותם על האש, מפני שהיא גורמת לשחיקתם. קורדמות - גרזנים. רה וגו' - בחומרים רכים שאינם גורמים נזק לכלים. כלי זהב וגו' - ראו בקטע הקודם. וכדרך וגו' - והוא הדין בכלים שנמסרו לאדם לצורך שמירה

תמה - משתומם. **בהמה דקה** - בני צאן. **תפח רוחו וגו'** - ימות אותו האיש (והוא לשון קללה כלפי אלכסנדר). **בזכות בהמה דקה** - שאתם אינכם ראויים לכך, אלא הבהמות.

קצו שמעון בן שטח היה סוחר בפשתן, אמרו לו תלמידיו: **רבי, הנח מזג ואנו לוקחים לך חמור ולא תהא מתיגע הרבה. הלכו ולקחו לו חמור מישמעאלי. היתה מרגלית תלויה בו. באו ואמרו לו: מעכשו שוב אין אתה צריך להתיגע. אמר להם: למה? אמרו לו: לקחנו לך חמור מישמעאלי ותלויה בו מרגלית. אמר להם: וידע בה בעליה? אמרו לו: לאו. אמר להם: לכו והחזירוהו לו.**

השיבו לפניו: רבי, אפלו לדברי מי שאמר גזלו של נכרי אסור - הרי הכל מודים שאבדתו מתרת!
- **מה אתם סבורים, שמעון בן שטח ברברי היה? מבקש היה שמעון בן שטח לשמע "ברוך אלוהי היהודים" משוכר כל העולם הזה (ירושלמי בבא מציעא ב, ה).**

הנח מזג - עזוב מקצוע קשה זה. **לוקחים** - קונים. **אפלו וגו'** - גם לשיטת מי שאוסר על גזילת גוי, אבידתו של גוי מותרת ואין חובה להחזירה. **ברברי** - בן עם חסר תרבות, אכזר. **מבקש וגו'** - שמעון ביקש לשמוע את אותו ישמעאלי מברך את הקב"ה, ודבר זה היה חשוב בעיניו יותר מכול.

קצו ר' שמואל בר סוסרטי עלה לרומי. אבדו למלכה תכשיטיה ומצאם. הוציאה פרוז במדינה: מי שיחזיר תוף שלושים יום יטל כה וכה, לאחור שלושים יום - יתיזו את ראשו. לא החזירם תוף שלושים יום. לאחור שלושים יום החזירם. אמרה לו: לא היית במדינה? אמר לה: הן. אמרה לו: ולא שמעת קול הפרוז? אמר לה: הן. אמרה לו: ולמה לא החזרת תוף שלושים יום? אמר לה: שלא תאמרי בשביל מורא שלך עשיתי, אלא בשביל מורא שמים. אמרה לו: ברוך אלוהי היהודים! (ירושלמי בבא מציעא ב, ה).

מדינה - עיר. **יטל** - יקבל שכר. **מורא שלך** - הפחד מן העונש. **מורא שמים** - יראת אלוהים וקיום מצוות השבת אבידה. **ברוך אלוהי היהודים** - ראו בקטע הקודם.

קצח מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו של ר' חנינא בן דוסא והניח שם תרנגולות ומצאתן אשתו של ר' חנינא בן דוסא, ואמר לה: אל תאכלי מביציהן; והרבו ביצים ותרנגולין והיו מצערין אותם, ומכרו וקנה בדמיהן עזים. פעם אחת עבר

לתקופה ממושכת (והשימוש המבוקר בהם שומר על ערכם ועל טיבם).

קצו שני רבותינו: "והתעלמת מהם" (דברים כב, א) - פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם; הא כיצד? היה כוהן והוא בבית הקברות, או שהיה זקן ואינה לפי כבודו, או שהיתה מלאכה שלו מרבה משל חברו - לכה נאמר "והתעלמת" (בבא מציעא ל ע"א).

"והתעלמת מהם" - הכתוב מדבר בהשבת בעל חיים אובד לבעליו, ומילים אלו נדרשות כהיתר לאדם שלא לשים לבו לאבידה במקרים מסוימים. **כוהן** - שאינו רשאי להיכנס לבית קברות. **והוא** - בעל החיים האובד. **אינה לפי כבודו** - לטפל באבידה זו. **שהיתה מלאכה וכו'** - הנוק שייגרם לו על ידי השבת האבידה גדול מערכה של האבידה.

קצו אמר ר' יוחנן: עני המחזיר אבדה לבעליה - הקדוש ברוך הוא מכריז עליו בכל יום (פסחים ק"ג ע"א).
מכריז עליו - מפרסם ברבים את מעלותיו.

קצה אלכסנדרוס מקדון הלך אצל מלך קציא. הראהו הרבה כסף וזהב. אמר: לא לראות כספכם וזהבכם באתי, אלא לראות דיניכם. עד שהם יושבים באו שני בני אדם לדיו לפני המלך. אמר אחד: אדוני המלך, חרבה לקחתי מאדם זה וגרפתיה ונמצא מטמון בתוכה. ואמרתי לו: טל מטמון שלך; חרבה לקחתי, מטמון לא לקחתי. ואחד אמר: מה אתה מתירא מענש גזל - אף אני כה; החרבה וכל מה שבתוכה מכרתי לך - מתהום ארץ עד רום רקיע. קרא המלך לאחד מהם ואמר לו: יש לך בן זכר? אמר לו: הן. קרא לשני ואמר לו: יש לך בת? אמר לו: הן. אמר להם: ילכו וינשאו זה לזה ויהא המטמון לשניהם. התחיל אלכסנדרוס תמה. אמר לו: מה אתה תמה, וכי לא יפה דנתיו אמר לו: הן. אמר לו: אלו בא לפני דיו זה במדינתכם, מה היית עושה בזה אמר לו: הייתי חותה ראשו של זה וראשו של זה והמטמון ירד לבית המלך. אמר לו: וחמה מאירה לכם? אמר לו: הן. וגשמים יורדים עליכם? - הן. אמר לו: שמא יש במדינתכם בהמה דקה? אמר לו: הן. אמר לו: תפח רוחו של אותו האיש! בזכות בהמה דקה החמה מאירה לכם והגשמים יורדים עליכם (ירושלמי בבא מציעא ב, ה; תנחומא אמור, ו).

קציא - ארץ אגדית (בקצה העולם?). **לקחתי** - קניתי. **גרפתיה** - פיניתי את אבניה. **טל** - קח. **מה אתה מתירא** - כשם שאתה פוחד.

"נשא את נפשו" - מילים הנדרשות במשמעות של: מסכן את חייו. כבש - סולם (לבניין בית). נתלה באילן - לקטוף פירות. דבר אחר - פירוש אחר למילים אלה. פובש - מעכב, מונע. נוטל - לוקח.

רב "לא תעשק שכיר" (דברים כד, יד) - והלא כבר נאמר "לא תעשק את רעהו ולא תגזל" (ויקרא יט, יג)? מלמד שכל הכובש שכר שכיר עובר בחמשה לאוין ועשה: משום כל תעשק, כל תגזל, וכל תלין פעלת שכיר, ומשום "ביומו תתן שכרו" (דברים כד, טו), ומשום "ולא תבוא עליו השמש" (שם) (ספרי דברים, רעח).

פובש - ראו בקטע הקודם. עובר וגו' - לא מקיים חמש מצוות (חלקן מצוות עשה וחלקן לא תעשה, כמפורט להלן).

רג "ביומו תתן שכרו... ואליו הוא נשא את נפשו" (דברים כד, טו) - כגון זה שהיה מהלך בדרך והחמור אחריו. מכרו לו אלמה אחת ונתנה על כתפו. היה החמור בא בדרך אחרי האלמה ומקנה לאכלה. מה עשה לו אדוניו? בא והעמידו בבית וקשר את האלמה למעלה הימנו. אמרו לו: רשע, כל הדרך הוא רץ בשבילה ולא נתתה לפניו?! כף שכיר - עמל ומצטער כל היום, מקנה לשכרו, ומוציאו ריקם?! (שמו"ר לא, ז; תנחומא משפטים, י).

אלמה - צרור שיבולים. למעלה הימנו - הרחק ממנו (מן החמור), כדי שלא יוכל לאכול אותה. מוציאו ריקם - שולח אותו לביתו בלא תשלום.

רד מעשה בר' יוחנן בן מתאי, שאמר לבנו: צא ושכר לנו פועלים. הלה ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפלו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב, אלא עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמר להם: על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטניות בלבד (בבא מציעא פג ע"א).

פסק להם מזונות - הבטיח שיספק להם מזון (מבלי לפרט). סעודת שלמה - מלכים א ה, ב-ג. בני אברהם וגו' - אנשים חשובים ביותר. על מנת וגו' - שכרתי אתכם לעבוד בתנאי שתקבלו לסעודתכם רק פת וקטניות.

רה פעם אחת שכר ר' יוסי מן יוקרת פועלים לשודה. שהה ולא הביא להם פת. אמרו לבנו: רעבים אנו! היו יושבים תחת התאנה. אמר: תאנה, תאנה, הוציאי פרותיה ויאכלו פועלי אבא.

אותו האדם שאבדו ממנו התרנגולות ואמר לחברו: בכאן הנחתי התרנגולות שלי. שמע ר' חנינא, אמר לו: יש לך בהן סימן? אמר לו: הן. נתן לו סימן ונטל את העזים (תענית כה ע"א).

הניח - השאיר, שכח. והרבו וגו' - גדל מספר הביצים והתרנגולות שבקעו מהם. מצערין - גרמו טרחה ונזק. בדמיהן - במחירן. סימן - המעיד שהוא הבעלים של התרנגולות.

קצט מעשה בר' פינחס בן יאיר שהיה דר בעיר אחת בדרום ובאו לשם שני עניים להתפרנס; והיו בידם סאתים שעורים והפקידו אצלו - ושכחו אותו והלכו להם. והיה ר' פינחס בן יאיר זורע אותן בכל שנה וקוצרן וכוונסן ועושה אותן גרן. אחר שבע שנים באו העניים ותבעו שעוריהם. הכירם ר' פינחס בן יאיר, אמר להם: הביאו גמלים וחמורים ובואו וטלו אוצרותיכם (דב"ר ג, ג; ירושלמי דמאי א, ג).

בדרום - באזור יהודה. סאתים - שתי סאים, כשנים עשר ליטר. פונסן וגו' - שומר על היבול, שנה אחר שנה, בגורן. תבעו - ביקשו. טלו אוצרותיכם - קחו את התבואה שלכם (שהצטברה במחסנים).

ר מעשה בחסיד אחד, שאבדה מטרונה אחת קפסה מלאה דינרין, ומצאה אותו חסיד והוליכה לביתה. פיון שהביאה אמרו לה: אינו יודע מה שבתוכה, לפיכך הביאה לך. אמרה להם: הקפסא כלה של זהב מבחוץ, ואתם אומרים: אינו יודע מה שבתוכה! אמרה לו: תהא אמה מסורה לך! אמרו לה: הוא מחזיר אבדתה ואת מקללת אותו! אמרה להם: אלו היה עוד אחד באמתו כמותו, אנו לא היינו בעולם (מד"ת יב, א; ילק"ש לתהלים תרנו).

מטרונה - גבירה רומית. אמרו לה - עבדיה. תהא אמה וגו' - גלה את ערוות אמך (קללה גסה). באמתו - בעם ישראל. אנו - הגויים.

ט. פועלים ועבדים

רא שנינו: "לא תעשק שכיר עני ואביון... ביומו תתן שכרו... ואליו הוא נשא את נפשו" (דברים כד, יד-טו) - מפני מה עלה זה כבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה, לא על שכרו? דבר אחר: "ואליו הוא נשא את נפשו" - כל הכובש שכר שכיר קאלו נוטל נפשו ממנו (בבא מציעא קיב ע"א).